

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI RAVITSEMISLIIKKEIDEN TOIMINNAN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA TARTUNTATAUDIN LEVIÄMISEN ESTÄMISEKSI ANNETUN ASETUKSEN 4 JA 5 §:N MUUTTAMISESTA

1 Tausta ja valmistelu

Tartuntatautilain 30.6.2021 saakka väliaikaisesti voimassa olevassa 58 a §:ssä (165/2021) on säädetty koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta ja toiminnan suunnitteluvälittävyydestä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä näistä vaatimuksista sekä asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös rajoittaa ravitsemisliikkeen asiakaspaikkamäärää sekä aukiolo- ja anniskeluaikaa laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä.

Eduskunta hyväksyi 14.4.2021 pykälän muuttamista koskevan hallituksen esityksen HE 32/2021 vp, jonka mukaan valtioneuvosto voi laissa säädetyillä edellytyksillä säätää aiempaa suurempia asiakaspaikkamäärän sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoituksia (304/2021).

Lain 58 a §:n nojalla säädetyn 30.6.2021 saakka voimassa olevan ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (166/2021) 4 ja 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta maakunnittain ja ravintolatyypeittäin. Kyseinen asetus säädettiin 26.2.2021 ja sen valmistelussa otettiin huomioon viimeisin käytettävissä oleva tilannetieto koronavirusepidemian kulusta sekä arvioitiin rajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus alueiden epidemiatilanteissa (Muistio 25.2.2021).

Ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloaikojen aiempaa suurempia rajoituksia otettiin valtioneuvoston asetuksella maanantaista 19.4.2021 lukien käyttöön alueittain ja ravitsemisliiketyypeittäin, kun ravitsemistoiminta avattiin uudelleen koko maassa (A 305/2021, Muistio 15.4.2021).

Vaikka epidemiatilanne on parantunut jo joitakin viikkoja, on vielä olemassa erityisesti muuntuneiden virusten aiheuttama uhka epidemian kiihtymiseen.

Valtioneuvoston on joka tapauksessa tartuntatautilain 58 b:n 3 momentin mukaan tarkoin seurattava, ovatko säädettyjen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. 19.4.2021 voimaan tulleen asetusmuutoksen jälkeen epidemiatilanne on parantunut Keski-Suomen maakunnassa ja Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä sekä Satakunnan, Kanta-Hämeen ja Pohjanmaan maakunnissa.

Asetusehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Epidemiologisen tilanteen määrittely on perustunut sairaanhoitopiirien, Ahvenanmaan maakunnan ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen näkemyksiin. Lausuntoja ei ole pyydetty.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

2 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtioneuvoston asetuksella säädettiin perjantaina 16.4.2021 vallitsevan epidemiatilanteen edellyttämiä tartuntatautilain 58 a §:ssä tarkoitettuja rajoituksia tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Asetus on ollut voimassa maanantaista 19.4.2021 lähtien eikä rajoitusten perusteisiin ole kuluvalle viikolla tullut muutoksia.

Epidemiatilanne on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon 21.4.2021 mukaan valtakunnallisesti seuraava:

Suomen koronavirusepidemia on taittunut vuodenvaihteen voimakkaan kasvun jälkeen. Eroja sekä ilmaantuvuudessa (väestöön suhteutetut uutena todetut tapaukset) että ajallisessa kehityksessä esiintyy kuitenkin Suomen maantieteellisten alueiden välillä.

Koko maan ilmaantuvuus on laskenut edellisten viikkojen aikana. 14 vrk ilmaantuvuus oli 22.3.-4.4. 134 ja 5.4-18.4. se oli 80. Uusia tapauksia todettiin näinä ajanjaksoina 7 429 ja 4 454. Esimerkiksi Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissäkin 14 vrk ilmaantuvuus on laskenut näinä ajanjaksoina 258:stä 143:een.

Uusien tartuntojen kasvu on viimeisten viikkojen osalta taittunut. Päivittäisten tai viikkotasolla todettavien tapausten tai sairaalahoitoa tarvitsevien sairastumisten määrästä ei vielä voida arvioida, että aikuisväestöä koskevia fyysisten kontaktien rajoituksia voisi vielä selvästi vähentää. Laitoksen arvion mukaan ravintolasulku näyttää olleen tehokas tartuntaketjuja katkaissut toimenpide.

Epidemia ei siis ole nykytilanteessa kääntynyt sellaiseen selkeään laskusuuntaan päivittäin todettavien tapausten suhteen, että epidemian nopean uudelleenleviämisen riskin voitaisiin arvioida väistyneen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on lausunnossaan todennut seuraavan alueellisen epidemiatilanteen:

Alueiden kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021

Leviämisvaihe: Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Etelä-Karjalan, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta (seitsemän aluetta)

Kiihtymisvaihe: Kanta-Hämeen, Satakunnan, Vaasan, Itä-Savon ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirit (viisi aluetta)

Perustaso: Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lapin sairaanhoitopiirit (yhdeksän aluetta)

Muutokset 14.4. jälkeen: Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri on siirtynyt leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen. Keski-Suomen, Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirit ovat siirtyneet perustasolle. Epidemiologiset perusteet ravitsemisliikkeitä koskeviin päätöksiin ovat ennallaan, eikä ristiriitaa synny perustasolle siirtyneiden sairaanhoitopiirien oman arvion kanssa.

Keski-Suomen maakunta ja Etelä-Savon maakunta ovat siis siirtyneet kiihtymisvaiheesta perustasolle. Tämä muutos merkitsee sitä, että alueilla voidaan ottaa käyttöön yleisesti perustasolla oleville alueille säädetyt rajoitukset. Pohjois-Karjalan ennakoitiin jo voimassa olevan asetuksen valmistelun yhteydessä siirtyvän perustasolle.

Tartuntatautilain muuttamisen yhteydessä eduskunta edellytti lausumassaan, että hallitus suhteuttaa lain perusteella annettavissa asetuksissa rajoitukset kunkin alueen vallitsevaan epidemiatilanteeseen ja tarvittaessa rajoitukset tulee asettaa eriytetysti maakuntaa pienemmälle alueelle (EV 35/2021 vp). Asetuksessa ehdotetaan, että Etelä-Savon maakuntaa ei alueen epidemiatilanteen jakautumisen vuoksi käsitellä maakuntatasolla, vaan rajoitukset eritellään Etelä-Savon sairaanhoitopiirin ja Itä-Savon sairaanhoitopiirin tasolla. Vaikka Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin alueella (kiihtymisvaihe) epidemiatilanne on pahempi kuin Lapin sairaanhoitopiirissä (perustaso), lievimmät perustason rajoitukset on katsottu riittäviksi koko maakunnan tasolla.

Lisäksi Satakunnan, Kanta-Hämeen ja Pohjanmaan maakunnat kuuluvat nyt selvästi epidemian kiihtymisvaiheeseen eikä niiden epidemiatilanteen ennakoida heikentyvän. Asetuksen antamisen yhteydessä kiihtymisvaiheen ja leviämisvaiheen alueille säädettiin lähtökohtaisesti samat tartuntatautilain 58 a §:ssä säädetyt suurimmat mahdolliset rajoitukset. Koska epidemiatilanne on mainituissa maakunnissa parantunut siten, että niiden epidemiatilanne selvästi eroaa leviämisvaiheessa olevien maakuntien tilanteesta, asetukseen ehdotetaan lisättäväksi anniskelu- ja aukioloaikoihin uusi rajoitusluokka, joka sijoittuisi kahden voimassa olevan luokan väliin.

Muutoin epidemian ja virusmuunnosten leviämisen kokonaiskuvan suhteen muutoksia ei ole tapahtunut eli maanantaina 19.4.2021 voimaan tulleet alue- ja ravintolatyypikohtaiset rajoitukset ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan (LIITE). Ravintolasulun, muiden jo toteutettujen sulkutoimien ja muiden eri alueilla toteutettujen toimien aikaansaamaa hyvää kehitystä ei haluta katkaista tai pahimmassa tapauksessa antaa epidemian lähteä uudelleen kiihtymään. Kun tavoitteena on siirtyä hallitusti voimakkaista sulkutoimista kohti rajoitusten poistamista, käytännössä rajoitukset ovat vallitsevissa poikkeusoloissa epidemiatilanteen mukaisesti ensin lyhyen ajan merkittäviä ja tämän jälkeen asteittain voimakkaasti lieveniä.

Asetuksen 4 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärän rajoittamisesta eri alueilla epidemiatilanteen ja ravitsemisliiketyypin mukaisesti. Keski-Suomen maakunnan ja Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella toimivien ravitsemisliikkeiden rajoituksia lievennettäisiin siten, että alkoholijuomien anniskelua pääasiallisena ravitsemistoimintanaan pitävien liikkeiden asiakasmäärä rajoitettaisiin puoleen normaalista ja muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärä kolmeen neljäsosaan normaalista.

Asetuksen 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta eri alueilla. Keski-Suomen maakunta ja Etelä-Savon sairaanhoitopiiri lisättäisiin pykälän 1 momenttiin, jonka mukaan alkoholijuomien anniskelu olisi lopetettava viimeistään kello 22 ja liikkeen saisi pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille kello 5:stä kello 23:een.

Pykälään säädettäisiin lisäksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Kanta-Hämeen, Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnissa alkoholijuomien anniskelua pääasiallisena ravitsemistoimintanaan pitävien liikkeiden anniskelu olisi lopetettava viimeistään kello 18 ja sallittu aukioloaika olisi kello 05-19. Mainituissa maakunnissa sijaitsevista muissa liikkeistä anniskelu olisi lopetettava viimeistään kello 19 ja sallittu aukioloaika olisi kello 05-20.

Pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi uudeksi 3 momentiksi ja samalla maakuntien luettelosta poistettaisiin edellä mainitut maakunnat. Koska Etelä-Savon maakuntaan kuuluva Etelä-Savon sairaanhoitopiiri siirrettäisiin 1 momentin luetteloon, maakuntaan kuuluva Itä-Savon sairaanhoitopiiri jäisi 3 momentin luetteloon.

Koska muutokset liittyvät rajoitusten alueellisen välttämättömyyden arviointiin, asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan seuraavana päivänä asetuksen antamisen jälkeen eli 23.4.2021.

3 Vaikutukset

Tartuntatautilaissa tarkoitettujen ravitsemistoiminnan väliaikaisten rajoitusten taloudellisia ja muita vaikutuksia on kuvattu viimeksi hallituksen esityksessä HE 32/2021 vp.

Ravitsemisliikkeitä koskevalla sääntelyllä ei pystytä yksin vaikuttamaan covid-19-viruksen leviämiseen, mutta se on välttämätön ja tarpeellinen osa yhteiskunnan eri alueille ulottuvien rajoitusten ja velvoitteiden muodostamaa keinovalikoimaa. Vaikka yksittäisten rajoitustoimien vaikutusta epidemian kulkuun ja tartuttavuusluvun muutokseen on erittäin vaikeaa tutkia ja määrittää ennalta, ravitsemistoiminnan rajoitusten arvioidaan siten suojaavan väestöä tartuntataudin leviämiseltä. Ehdotetut rajoitusten alueelliset lievennykset perustuvat siihen, että alueiden tilanteen parannuttua rajoitusten ei enää katsota olevan välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Asetuksella olisi erittäin myönteisiä vaikutuksia ravitsemisliikkeiden toimintaan Keski-Suomen maakunnassa ja Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä, joissa rajoitukset lievenevät merkittävästi.

Asetuksella olisi myönteisiä vaikutuksia Kanta-Hämeen, Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnissa, joissa anniskelu- ja aukioloaikoja koskevat rajoitukset lievenevät jonkin verran.

LIITE

Epidemiatilannetta on valmistelun yhteydessä selvitetty alueittain seuraavasti:

A. Leviämisvaihe**Helsingin ja Uudenmaan SHP (Uudenmaan maakunta)**

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	258	143
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		2,3 %

Etelä-Karjalan SHP (Etelä-Karjalan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	140	66
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,7 %

Kymenlaakson SHP (Kymenlaakson maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	150	77
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,7 %

Päijät-Hämeen SHP (Päijät-Hämeen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14–15 (5.4.–18.4.)
	146	123
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		2,4 %

Varsinais-Suomen SHP (Varsinais-Suomen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.) 195	Vk 14-15 (5.4.–18.4.) 119
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		3,8 %

Pirkanmaan SHP (Pirkanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 13–14 (22.3.–4.4.) 87	Vk 14-15 (5.4.–18.4.) 62
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,7 %

Ahvenanmaan maakunta

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Leviämisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.) 33	Vk 14-15 (5.4.–18.4.) 109
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		3,6 %

B. Kiihtymisvaihe
Satakunnan SHP (Satakunnan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.) 49	Vk 14-15 (5.4.–18.4.) 32
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,0 %

Kanta-Hämeen SHP (Kanta-Hämeen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.) 59	Vk 14-15 (5.4.–18.4.) 30
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,2 %

Vaasan SHP (Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	35	27
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		0,9 %

Itä-Savon SHP (Etelä-Savon maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 11–12 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	158	153
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,6 %

Länsi-Pohjan SHP (Lapin maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	8	37
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 14		0,3 %

C. Perustaso
Keski-Suomen SHP (Keski-Suomen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	55	28
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		0,8 %

Pohjois-Karjalan SHP (Pohjois-Karjalan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	32	9
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		0,2 %

Etelä-Pohjanmaan SHP (Etelä-Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	23	29
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,2 %

Pohjois-Savon SHP (Pohjois-Savon maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	46	18
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		0,7 %

Pohjois-Pohjanmaan SHP (Pohjois-Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	17	24
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		1,1 %

Kainuun SHP (Kainuun maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	15	26
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		0,6 %

Lapin SHP (Lapin maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 21.4.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 12–13 (22.3.–4.4.)	Vk 14-15 (5.4.–18.4.)
	13	8
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 15		0,1 %